

Zoals vermeld in het hoofdstuk betreffende de Overhaal, deden op 31 oktober 1846 molenaars Isaac Groeneveld en Jacobus Pendraat van de Geelvink samen met hun collega's van 'de Swaan' en 'de Oranjeboom' aan Burgemeester en Wethouders een ontwerp van een brug toekomen, die zij op hun kosten voor minder dan 300 gulden over de genoemde overhaal wilden doen leggen. Op 28 april 1853 verzochten Groeneveld en Pendraat samen met de andere eigenaars en bewoners van percelen aan de Dolderskade, zoals het achterste stukje Mennonietenpad rond 1850 - voor korte tijd - was herbenoemd, voor de zoveelste maal B&W vergeefs, een brug over de overhaal te leggen.

Naast beide molenaars Groeneveld en Pendraat werkte er steeds een molenaarsknecht aan de Geelvink, welke gehuisvest was in de knechtswoning met huisnummer YY 37, later No.6, gelegen tegenover de Vink, aan de noordzijde van de Mennonietensloot. De eerste die genoemd wordt in het Bevolkingsregister, was Hendrik Elserman die in 1806 Hervormd gedoopt was in de Amstelerkerk als zoon van Teunis en Sara Voogt. Elserman stierf bijna 45 jaar oud op dit adres, op 3 januari 1851. Zijn weduwe Johanna Mensink uit Zutphen diende met haar twee kinderen de knechtswoning snel te verlaten en verhuisde al op 5 januari naar de Kalverstraat. Opvolger werd de 27 jarige Michiel Johannes Das, die hier slechts tien maanden zou werken. Vanaf 8 november '51 werkte Jan Voogt, toen 52 jaar oud, hier als korenmolenaar tot 3 juni 1853. Vanaf augustus 1853 stond hier - voor krap een jaar - als korenmolenaarsknecht ingeschreven de 40 jarige Roomse Reijnier Guldmond uit Alphen. Op 20 juli 1854 begon Gerrit Vuurmans uit Tiel, toen 49 jaar oud, op de Geelvink. Hij had eerder - sinds 1837 - als molenaarsknecht op het bolwerk Westerblokhuis gewerkt.

In 1858 blijkt de weduwe Pendraat gestorven. Een jaar later zou haar zoon, die aardappelkoopman was, z'n helft ter verkoop aanbieden. Zo vernemen we in het Algemeen Handelsblad van eind februari, dat op maandag 7 maart, 's avonds na vijf ure in het voormalig O.Z.Heeren Logement de helft in den kapitale

P. J. DEGENS, Makelaar, zal op Maandag den 7den Maart 1859, des avonds na vijf ure, in het voormalig *Oudezijds Heeren-Logement*, ten overstaan van den Notaris G. J. C. VAN VIANEN, verkoopen: N°. 1 de helft in den kapitalen, hechten, sterken **WIND-KORENMOLEN**, genaamd **DE GEELVINK**, met al deszels losse en vaste **GEREEDSCHAPPEN**, alsmede de onlangs veel verbeterde **BAZENWONING**, staande en gelegen onder het gebied dezer stad, op stads-grond, buiten de Wetering-Barrière, aan het Mennonitenpad, Buurt YY, N°. 52, 53 en 54. N°. 2. Eene hechte, sterke en weldoortimmerde **HEERENHUIZING**, staande en gelegen bij het voorgaande Perceel, get. YY, N°. 56. N°. 3. Een hecht, sterk **HUIS** en **ERVE**, met Boven- en Benedenwoningen, staande en gelegen in de Korte Leidschedwarsstraat bij de Leidsche racht, Buurt JJ, N°. 137. N°. 1 en 2 zullen eerst ieder afzonderlijk en daarna te zamen in afs'ag worden gelegd. Breeder bij Billetten omschreven, en alsnog te bezigtigen op den verkoopdag, van 11 tot 2 ure. De Bewijzen van Eigendom en de Veilconditiën zullen vier dagen vóór en op den verkoopdag, des voormiddags, ter lezing liggen ten kantore van bovengenoemden Notaris, op den Singel bij het stedelijk Gymnasium. (2412)

hechten en sterken Wind-Korenmolen met al deselfs losse en vaste gereedschappen, alsmede de onlangs veel verbeterde Bazewoning, staande aan het Mennonietenpad, Buurt YY, No.52, 53, 54', geveild zou worden. Tevens kwam onder de hamer 'de hechte en weldoortimmerde Heerenhuizing, staande en gelegen bij het voorgaande perceel, YY, No.56'.

Ruim een maand later, 14 april 1859, brandde De Geelvink door onbekende oorzaak tot op de grond toe af. De brand begon omstreeks elf uur 's avonds - het was een heldere voorjaarsdag met een matige noordwesterwind en een temperatuur van zeven graden - 'hoewel vrij spoedig hulp was toegesnel, was de molen in anderhalf uur tijds geheel afgebrand' aldus het Dagblad.

De zoon van Jacobus Pendraat bleef op het Mennonietenpad wonen in huisje YY 38 later No.10. Zijn oom Willem, intussen molenaar van 'de Haan' deed - met het plaatsen van een moderne zuiveringsmachine - nog een vergeefse poging om de concurrentie met de opkomende meelfabrieken aan te gaan. Zoals hij bij kostbare advertentie 'onderdanigst' liet weten aan de 'Heeren Broodbakkers, Koorn - en Meelverkopers'.

In het Bevolkingsregister van 1864 vinden we de zwaar gedupeerde molenaar Isaak Groeneveld terug aan de Lijnbaansgracht en in 1869 als molenaar op de Schans samen met zoon Arie als 'Koommolenaarsknecht'. Isaak werd 73 jaar oud.

Molenaarsknechten aan de Geelvink, met tussen haakjes de datum van eedaflegging voor het St. Viktorsgilde:

Hendrik Stevensz [ca.1670], Gerret Tubbels [2-7-1773], Pieter Klurenvas en Hendrik Arend Slot [17-5-1774], Barend Meijer en Jan de Jong [13-2-1776], Willem van der Loeft, Antonie Vergeer en Gerrit van Poelik [23-1-1777], Claas Kramer [4-11-1777], Gerrit van Heijnen [15-5-1778] Teunis Bismaaijer [6-11-1778], Mattijs Pluijm [19-5-1779], Albert Grevenbroek [2-7-1779], Johannes Franse [15-6-1780], Leendert van Diepsten [5-12-1781], Dirk Brouwielder en Harken van Groningen [12-6-1782], Gerrit Blonck [22-5-1789], Martinus Blonk en Willem van den Hoef [29-4-1791].

Knechten volgens de Bevolkingsregisters: Hendrik Elserman [ca.1840], Michiel Johannes Das [ca.05-01-1851], Jan Voogt [08-11-1851], Reijnier Guldemond [00-08-1853], Gerrit Vuurmans [20-07-1854].

Molen de Oranjeboom werd in 1645 gebouwd op het uiterste bolwerk, genaamd Rijenhoofd [huidige Schippersgracht] en was een ronde stellingmolen met achtkante bovenkruier. Gerrit van Enst kocht de molen in januari 1663 voor 1600 gulden en verkreeg op 16 oktober 1664 vergunning om op de tweede molenwerf nog een grutmolen te leggen 'mits betalende de gewone recognitie, zijnde zooveel als de Heiligeweg molens aan het Gasthuis betalen'. De Oranjeboom werd vervolgens verplaatst naar het Mennonietenpad en was daarmee de tweede molen op rij aan de zuidzijde van de sloot, gezien vanaf de Singelgracht. In 1669 was de molen al ingericht tot moutmolen en - tussen 1723 en 1726 - tot korenmolen. De Oranjeboom had drie koppels molenstenen en er werkten in haar gloriejaren vier volwassenen en een kind.

De Oranjeboom omstreeks 1742, Cornelis Pronk